

Interessant nieuws van het Eurobirdnet in maart en april 2000

Eindelijk...

De Tjiftjaf was ook dit jaar weer vroeg in maart te horen, zo meldde een enkeling. Zelf noteerde ik de soort op 11 maart. Toen enige tijd later de Fitis er nog niet was, werden verscheidene vogelaars al nerveus. Ook voor andere soorten raakten wij even van de rel. Dat blijkt wel als ik op 1 april de verscheidene mailtjes lees, waarin vogelaars uit diverse landen meldden dat de Fitis er weer is. Toch leuk te merken dat er een gemeenschappelijk verlangen is.

Op de website <<http://livemigration.net/index.htm>> kun je de trek volgen van diverse soorten. Wie een soort nieuw in zijn gebied heeft waargenomen, meldt dit. Er komt dan een stip op een kaartje van Europa. Zo zie je de lente opkruipen naar het noorden.

Vogelobservatieposten in het Verenigd Koninkrijk hebben een eigen site om de trek te kunnen volgen: <<http://www.lbo.org.uk/grapevine>>.

Vanuit de Verenigde Staten meldt Jeroen van Berg-eijk ook een website waar de vogeltrek kan worden waargenomen: <www.birdcast.org>. Men hoopt op deze manier een nationaal netwerk te creëren. Daardoor kan eenieder die er belang bij heeft, zien hoe de trek verloopt.

Ruud Vlek uit Amsterdam pleit er voor de fenologische lijsten in ere te herstellen. Ik ben het met hem eens. Een website waar je na kunt gaan wat de vroegste/laatste datum is voor een bepaalde soort in een bepaald gebied. Dat is best de moeite waard.

Vogelgedrag

René Stet meldt op het Amsterdamse Vogelnet dat hij op zondag 30 januari 2000 in de uiterwaarden tussen Randwijk en Opheusden een Slechtvalk zag jagen. Zijn 'prooi' bleek een Vos. De Vos liet zich weggagen. De Slechtvalk bekeek dit vanaf een verhoging, een elektriciteitsmast. De Vos sloop weg door een groep ganzen. Zij keurden de Vos geen blik waardig.

De Ark van Noorwegen

Eddie Chapman uit Noorwegen meldt dat een vogelvriend Koolmezen zag foerageren op brood dat bestuurders van auto's uit het raam strooiden. Niet bijzonder? Toch wel. Het gebeurde aan boord van een veerboot die het Hardangerfjord op en neer vaart. De overtocht duurt een kwartier. De Koolmezen bleven aan boord en... aan de overkant aangekomen lieten zij de auto's van de pont gaan. Vervolgens namen zij weer plaats op de spiegels van de auto's die de pont opkwamen. De passagiers zochten weer brood... en de slimme Koolmezen genoten.

In British Birds 76, bladzijden 232-233 wordt een broedgeval beschreven van Huiszwaluwen op een veerboot. Het betreft dezelfde veerboot als waar

de Koolmezen plezier aan beleven.

Mike Watkins uit Engeland meldt zijn waarneming onder bruggen toen hij met de veerboot van Göteborg naar Stockholm voer. Onder de bruggen die open moesten voor de boot, zag hij op diverse plaatsen een huiszwaluwnest. Of al die jongen ongestoord groot werden, wist hij niet.

Kieviten niet altijd monogaam

Begin mei zie ik heel vaak baltsende Kieviten. Verzorgen zij een tweede broedsel? Zijn dit paren die later in het seizoen een nest maken? Onderweg komen er meer vragen en niet altijd is er de gelegenheid de antwoorden op te zoeken of te vinden. Dan helpt het speuren langs de digitale snelweg.

Een andere vriend van Eddie Chapman bestudeert Kieviten. Via het ringen van Kieviten kwam hij tot de ontdekking dat een kievitenpaar niet zo monogaam is, als wij kunnen lezen in het handboek 'Birds of the Western Palearctic'. Het mannetje blijkt met een tweede en soms zelfs een derde partner te paren. Het zijn vooral de wijfjes die broeden. Er komt een publicatie naar aanleiding van dit onderzoek. Wanneer en in welk medium is nog niet bekend.

Dr. David Harper van de Universiteit van Sussex wijst op het volgende artikel: D.M.B. Parish, P.S. Thompson & J.C. Coulson (1997) Mating systems in the Lapwing *Vanellus vanellus*. The Ibis 139: 138-143. In Upper Teesdale (Groot-Brittannië) blijkt 30% van de mannetjes met een tweede wijfje een nieuw legsel te verzorgen. Daardoor heeft het mannetje steeds jongen te beschermen.

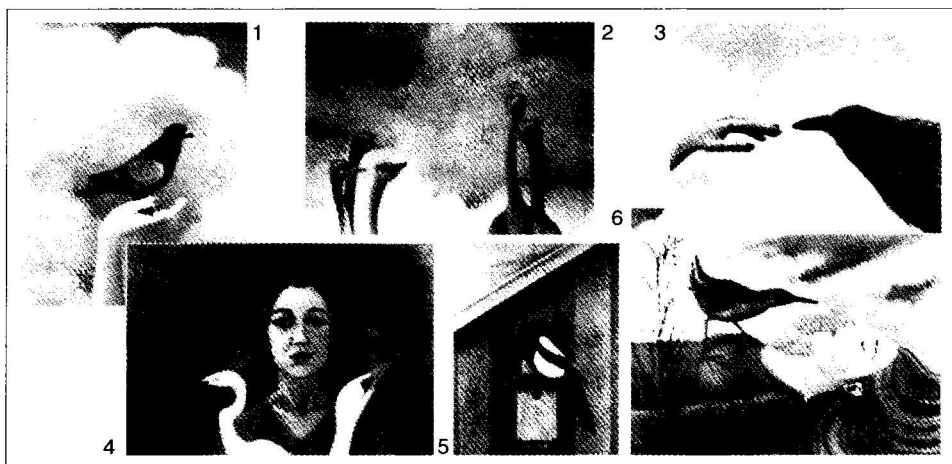
Een ander artikel over hetzelfde fenomeen staat ook in The Ibis: I. Byrkjedal, G.B. Grønstøl, T. Lislevand, K.M. Pedersen, H. Sandvik, S. Stalheim (1997): Mating systems and territory in Lapwings *Vanellus vanellus*. The Ibis 139: 129-137.

Ook uit dit artikel blijkt dat kievitenmannetjes met verscheidene wijfjes gepaard kunnen zijn.

Plastic in nesten

Jan Hendrik van Oers gaf op het Amsterdamse Vogelnet een overzicht van kunststoffen die Merels en andere vogelsoorten voor de bouw van hun nesten gebruiken:

'Begin februari 2000 vond ik in een meidoorn (*Crataegus spec.*) in de Hillegomstraat, Amsterdam-Oud-Zuid een nest behorende bij de Merel (*Turdus merula*). Het nest was nog in goede staat, maar gezien de tijd van het jaar ongebruikt. Naast de degelijke bouw was er nog iets interessants aan dit nest: er zat nogal veel plastic in verwerkt. Het betrof in totaal vijftien stukken plastic die in het nest waren verwerkt. Deels was de invlechting vrij volledig en vormde het plastic deel van de 'structuur van het nest'. Deels (vijf stukken plastic) was de verwerking oppervlakkig. Nu is het niet vreemd dat plastic wordt gebruikt voor het maken van nesten. Veel watervogels maken nesten die vol zitten met alles wat in het water is te vinden, zwerf-

1 Postduif, 2 Vergadering, 3 Wie ben je?, 4 Portret met witte vogels, 5 Schuilende Ekster, 6 Ontmoeting.

6 afbeeldingen van het werk van Miriam Fleuren.

vuil inclus. En ook bij duiven en zangvogels is het gebruik van andere materialen een bekend gegeven. In het geval van dit merelnest is het gebruik van plastics naar mijn bescheiden mening wel bijzonder en wel de herkomst van het plastic. Alle stukken plastic zijn herleidbaar naar hun originele gebruik en daaruit volgt een apart beeld van de stad of het stadsdeel waarin ik woon. De desbetreffende stukken plastic zijn: een houderdeel van een papieren zakdoekenpakje (zonder merk), twee gerafelde stukken bouwplastic, een smal stuk plastic (104 cm) waarmee krantenpakken bijeen worden gehouden, een stukje cassetteband van 24,1 cm (onbespeelbaar), twee wikkels van een pakje sigaretten, twee stroken van plastic bierglazen nadat die zijn vertrappt, zes plastic houders voor kralen van 13 x 4 cm, tegenwoordig standaard gebruikt als zakjes waarin hasj wordt verkocht, een plastic houder voor kralen van 10 x 6 cm, standard issue wietzakje. De hasj- en wietzakjes zijn ongetwijfeld te herleiden naar de coffeeshop om de hoek. De vertrapte biereplasticdelen suggereren bouw van het nest na 30 april. Ik schat de overlevingskansen van de Merel in mijn buurt redelijk hoog'.

Pasgeleden verscheen er een bericht in het Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 94 (2): 90-91 (2000) van Keld Henriksen over 'man-made materials in nests of Blackbirds'. In februari 1999 werden 222 merelnesten in de stad Århus, Denemarken geïnspecteerd.

In 77% van alle nesten werd door mensen vervaardigd materiaal aangetroffen. Doorzichtige plastic was het meest algemene, door de mens vervaardigde, materiaal dat in de nesten werd aangetroffen.

De websites van:

Vogelwerkgroep Goor

Deze vogelwerkgroep is onderdeel van het Nivon. Dit is het Nederlands Instituut voor Natuurvriendenwerk. Er zijn in het land wel negentig plaatselijke afdelingen. Een en ander valt te lezen op de website van het Nivon:

<<http://www.nivon.nl>>. In Goor heeft men ook een

afdeling. Vanaf juni 1999 timmeren zij aan de 'digitale snelweg' en doordat zij steeds weer op het Eurobirdnet melden dat hun site weer is vernieuwd en/of aangevuld.

Goor ligt in Twente. Altijd mooi daar natuurlijk. Plaatsen als Markelo en Diepenheim halen vakantieherinneringen boven. Als je er niet woont, wil je daar best naar toe.

De vogelwerkgroep bestaat al 32 jaar. De website ziet er zeer jeugdig uit. Vergelijkingen met de werkstukken, die mijn leerlingen maakten, komen boven. Met name die van de meisjes uit de groep. De website wordt ontworpen door Hans Bouwmeester.

De links op de homepage worden gevormd door: weidevogels, nestkasten, Sovon, ringwerk en nieuwsindex. Onder deze laatste link vindt u de meest recente nieuwtjes. Ook is er een link naar 'waarnemingen doorgeven en bekijken'. Er is een gastenboek en alle berichten daarin zijn te bekijken. Wie een nieuwsbrief over dit gebied wil hebben toegestuurd, kan dat krijgen.

De URL is <www.nivonvwg.demon.nl>.

Rob Kloosterman

Zijn URL is: <<http://www.angelfire.com/stars/natureeducation/index.html>>.

Rob is een idealist. Ik heb waardering voor zulke mensen. Hij schreef mij en vroeg aan zijn website aandacht te besteden. Onderwerpen die er op staan zijn: natuureducatie, filosofie, poëzie en dierenbescherming. Noem een naam en zo'n combinatie en het beeld vormt zich vanzelf.

Nu ken ik Rob nog als ex-voorzitter van het Knobbelzwanenplatform. Hij was de eerste voorzitter en ik volgde hem op.

Zijn site heeft als grondkleur groen. Een mooie warme kleur groen. Daarop staat een schilderij van een handreiking naar de snavel van de kop van een Raaf. Intrigerend. Miriam Fleuren heeft dit geschilderd. Zij geeft aan te behoren tot de school der 'fijnschilders'. Zij werkt als zelfstandig beeldend kunstenaar. Enkele van haar thema's zijn 'de wisselwerking tussen de als spiritueel opgevatte natuur en de mens' en 'de confrontatie tus-

sen het dier als persoon en de mens'.

Op deze site zijn diverse schilderijen op basis van die thema's te vinden. Door een klik op de muis worden deze tekeningen op groot formaat weergegeven. Zo ook de tekening van de hand met de Raaf.

Filosofische artikelen en beschouwingen over de natuur zijn hier te vinden. Wie meer diepgang zoekt, kan op deze website terecht.

De Flora- en faunawet van 1998 wordt toegelicht vanuit een beschermingsstandpunt. Dat is interessant om te lezen. Een link naar de 'echte' wet zou hier wel handig zijn.

Uilenwebsites

Harry van Diepen maakt mij attent op twee prachtige uilenwebsites.. Ze zijn te vinden op de URL's <<http://www.owlpages.com>> en

<<http://www.canegrowers.com.au/Environment/Owls/envimowl.htm>>. Beide sites zijn in het Engels. De eerste website bevat allerlei informatie over de uilen van de wereld. Elk werelddeel komt aan de beurt. Het gedrag, de fysiologie, het voorkomen, enzovoorts komen aan de orde. Voor elk onderwerp is er een link. Vervolgens zijn er ook weer links naar andere websites.

Er is een informatiebrief die kan worden aangevraagd. Als je een e-mailadres hebt, wordt deze digitale nieuwsbrief toegestuurd.

De tweede website heeft een relatie met de suikerindustrie. Op de een of ander manier helpt deze Australische industrie mee voor uilen iets te betekenen. Een fraaie foto van een Australische Kerkuil (*Tyto novaehollandiae*) is het startpunt.

Erg leuk is ook de site waarop de 'Nacht van de Ransuil' wordt beschreven. Op 3 maart worden de Ransuilen in het Verenigd Koninkrijk geteld. Een leuk project. Veel mensen doen mee. Alleen wetenswaardigheden staan op:

<<http://www.bntinternet.com/~long.earedowl>>

En op <www.owls.org> vind je ook de geluiden van diverse uilensoorten. Dat is ook heel leerzaam. Titels van boeken over uilen zijn te vinden op: <<http://owlpages.com/education/books.html>>

Reacties

Naar aanleiding van een melding in aflevering 17 van 'De digitale snelweg' - het Vogeljaar 47 (5): 220-221 - schrijft de heer H.J. Dries ons over zijn waarneming van Oeverzwaluwen op 24 juli 1995. *'Ik stuitte op weg van een KNNV kamp bij Grimsbu in Follidal naar Elverum op een groepje jagende Oeverzwaluwen. Als vogelaar ging ik uiteraard op zoek naar een oeverwand met hopen, maar tevergeefs. Ten slotte vond ik tot mijn verbazing een bewoond uitzien huis, waarvan het onderste deel uit los opgestapelde platte stenen bestond. Daarboven was een dichte muur. De Oeverzwaluwen vlogen in en uit de spleten op jacht naar insecten. Ze hadden blijkbaar jongen'.*

Ook verwijst de heer Dries naar Cramp (1988), Handbook of the Birds of Europe, volume V bladzijde 236, waar over het broeden van Oeverzwaluwen staat dat deze af en toe in spleten van muren, drainagepijpen en dergelijke broeden. Uiteraard heb ik Eddie Chapman op het broedgeval hierboven gewezen.

Naar aanleiding van aflevering 19 (het Vogeljaar 48 (1): 30), schrijft Jan-Alex Roos mij dat het blad

Taxon en de Grauwe Gors in Groningen zijn samengegaan. Taxon bestaat vanaf dit jaar niet meer. Ook maakte ik een fout door te melden dat 'Don Quichot' honderd jaar geleden uitkwam. Miguel de Cervantes Saavedra (1547-1616) werd in 1997 herdacht. Het was toen 450 jaar geleden dat hij werd geboren. Het eerste deel van 'Don Quichot' verscheen in 1605.

Ringen

Ook de samenvatting van de discussie over ringen leverde boeiende reacties op. Met name de reactie van het Vogeltrekstation. Rinse Wassenaar schrijft mij op 12 maart 2000 dat het Vogeltrekstation er 'vanzelfsprekend wel iets aan gelegen is om misverstanden uit de wereld te helpen'.

'Trektellers horen heel weinig van ons, dat is juist. De ringers horen, dachten wij, toch veel terug op hun - ook door ons echt, heus! - hogelijk gewaardeerde inspanningen'. Via het blad 'Op het Vinken-touw' dat drie- à viermaal per jaar verschijnt en aan al de ringers met vergunning wordt toegezonden. Ook de redactie van het Vogeljaar krijgt dit blad al jaren toegezonden. Daarnaast is er de jaarlijkse Ringersdag en er zijn nieuwsbrieven over bepaalde projecten.

Professionele instanties moeten betalen voor het verkrijgen van gegevens. Vrijwilligers (onder anderen Lieuwe Dijkse) hoeven dat niet.

Het idee een website te maken, wordt overlegd met de makers van de instituutwebpages <www.nioo.knaw.nl>. Ringers kunnen hun data sinds kort per e-mail toesturen.

'Ten slotte zullen wij nog eens kijken of wij ook niet wat actiever kunnen zorgen voor informatie of stukken richting het Vogeljaar en Limosa. Dat moet dan wel van een gereduceerde staf komen'.

Verder wijst Rinse erop dat diverse artikelen in de vogeltijdschriften gegevens bevatten die voortkomen uit het ringonderzoek. De brief eindigt met: *'Nogmaals dank voor je terechte opmerkingen'.*

In nummer 19 van deze rubriek (zie Het Vogeljaar 48 (1): 28-29) schreef ik over het ringonderzoek en de discussie of ringen wel goed is voor vogels en of het tijd wordt met het ringwerk te stoppen. In het vorige Vogeljaar 48 (2): 81 reageerde mevrouw C.H. Liebregts-Haaker uit Kortenhoeft daar al op. Ik geef die dank graag door aan diegenen die dit onderwerp actueel maakten via het Eurobirdnet. Het juiste adres van het Vogeltrekstation is: Nederlandse Ringcentrale, Vogeltrekstation Arnhem, Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek, Centrum voor Terrestrische Oecologie. Postbus 40, 6666 ZG Heteren. (026) 479 12 44, fax: (026) 472 32 27.

E-mail: <rinse@cto.nioo.knaw.nl>.

Mocht u mij op zaken willen attenderen, of naar aanleiding van bovenstaande reageren:

■ P.C. Meijer, Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden. (0348) 43 19 05; fax: (0348) 43 02 16.

E-mail adres: <meijerpc@worldonline.nl>.

Mijn website vindt u op: <<http://members.tripod.com/pmeijer/index.html>>.

Wie op reis wil met 'het Vogeljaar' kijkt op: <<http://www.ecotourist.demon.nl>>.